

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

5.1.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ระดับอนุบาลศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2539 จำนวน 758 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2539 จำนวน 120 โรงเรียน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้เกณฑ์ 15 เปอร์เซ็นต์ การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-stage Sampling) โดยในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

120 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและให้การสัมภาษณ์เพิ่มเติม คือ ผู้บริหาร 120 คน ครูผู้สอนระดับอนุบาลศึกษา 120 คน สังกัดห้องเรียน 120 ห้อง

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ เต็มคำและมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) จำนวน 2 ชุด แบบสำรวจรายการ จำนวน 1 ชุด รวมทั้งสิ้น 3 ชุด ครอบคลุมภาระงาน 7 ด้าน คือ ด้านการวางแผนและการบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้หาประสิทธิภาพ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือและแบบสอบถามตามประเด็นดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครอบคลุมภาระงาน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนและบริหาร ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดบุคลากร แบบสอบถามชุดนี้ สัมภาษณ์ผู้บริหารเพิ่มเติม

ชุดที่ 2 แบบสอบถาม สำหรับครูผู้สอนระดับอนุบาลศึกษา ครอบคลุมภาระงาน 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตอนที่ 3 มี ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90

ชุดที่ 3 แบบสำรวจรายการ ประกอบการสังเกตห้องเรียนระดับอนุบาลศึกษา ครอบคลุมภาระงาน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

5.2.3 การจัดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ไปที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ และประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์แจ้งและขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียนเพื่อทราบ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลต่อโรงเรียนอีกครั้ง พร้อมนำแบบสอบถามและแบบสำรวจรายการไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกโรงเรียน ระหว่างวันที่ 4 กันยายน 2539 ถึงวันที่ 9 ตุลาคม 2539 โดยส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 120 ชุด ได้กลับคืนมา 116 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.67 จาก 116 ชุด ที่ได้รับคืนทำ

การสัมภาษณ์เพิ่มเติม 96 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.76 ส่งแบบสอบถามครูผู้สอนระดับอนุบาลศึกษา จำนวน 120 ชุด ได้รับคืน 118 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.33 แบบสำรวจรายการ จำนวน 120 ชุด ทำการสังเกตห้องเรียนระดับอนุบาลศึกษาได้ 118 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.33

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

- 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ
- 2) สภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา จากแบบสอบถาม ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร และชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน ภาระงานรวม 6 ด้าน หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)
- 3) สภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา จากแบบสำรวจรายการ ชุดที่ 3 สำหรับสังเกตห้องเรียน ภาระงาน 1 ด้าน หาค่าความถี่ ค่าสัดส่วน ค่าร้อยละ และการประมาณค่า (Estimation)
- 4) ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ รวบรวมโดยจัดลำดับความถี่ แยกเป็นรายด้าน

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสภาพจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ด้านการวางแผนและการบริหาร

โรงเรียนจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ทำการวางแผนระดับอนุบาลศึกษาโดยให้ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษามี ส่วนร่วม มีการประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง งบประมาณ ดำเนินการไม่เพียงพอ และไม่ทันเวลา สำรวจเด็กก่อนวัยเรียนในเขตบริการจาก ทร.14 และ จัดทำสำมะโนนักเรียนก่อนวัยเรียนไว้ล่วงหน้า เมื่อนักเรียนเข้าเรียนแล้ว ได้จัดทำทะเบียน นักเรียน สมุดประจำตัว สมุดประจำชั้น ระเบียนสะสม ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยในการ บริหารงานตามภารกิจระดับอนุบาลศึกษาโดยการให้ความรู้ ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ และการแจ้ง ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการศึกษาแก่ครู

ด้านการนิเทศการศึกษา

การได้รับการนิเทศการศึกษาในระดับอนุบาลศึกษา โรงเรียนได้รับการนิเทศภายในภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ได้รับการนิเทศภายนอกภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ผู้ให้การนิเทศภายในคือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ให้การนิเทศภายนอกคือ ศึกษานิเทศก์อำเภอ วิธีการนิเทศใช้วิธีการประชุมชี้แจงมากที่สุด รองลงมาคือ การสังเกตการสอน ส่วนวิธีการนิเทศที่ใช้้น้อยคือ สื่อ สิ่งพิมพ์ ปัญหาการนิเทศ คือ ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความสามารถ

ด้านการจัดบุคลากร

โรงเรียนมีบุคลากรปฏิบัติงานระดับอนุบาลศึกษา ไม่ครบทุกห้องเรียน การจัดบุคลากรเข้าประจำห้องเรียน ใช้วิธีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูผู้สอน หลักเกณฑ์ที่โรงเรียนยึดมากที่สุดในการจัดครูเข้าสอน คือ จัดครูที่มีประสบการณ์การสอนอนุบาลศึกษามาก่อน เข้าทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา รองลงมาคือ จัดครูที่มีวุฒิทางอนุบาลศึกษาหรือเคยผ่านการอบรมมาก่อน เข้าทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา จัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรก่อนเข้าปฏิบัติงานโดยวิธีการอบรมสัมมนา หน่วยงานที่โรงเรียนเห็นว่าควรจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรระดับอนุบาลศึกษามากที่สุด คือ หน่วยงานระดับอำเภอ บุคลากรได้รับสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่จากภาครัฐ รองลงมาได้รับจากชุมชน โรงเรียนมีความต้องการครูที่มีวุฒิทางอนุบาลศึกษามากที่สุด

ด้านการเรียนการสอน

ครูผู้สอนได้รับความรู้เรื่องหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตรระดับอนุบาลศึกษาจากวิทยากรในการอบรม และการศึกษาด้วยตนเอง โรงเรียนใช้หลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตารางปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน คือตารางที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร เวลาที่ครูผู้สอนใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างจากเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียงกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งที่ครูผู้สอนใช้เวลาแตกต่างจากเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ยากที่สุดคือ เกมการศึกษา ครูผู้สอนได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนจากการอบรมและการศึกษาด้วยตนเอง โดยได้รับความรู้เฉลี่ยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และต้องการได้รับความรู้เฉลี่ยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กที่ทำมากที่สุดคือ สมุดประจำตัวเด็ก รองลงมา

คือแบบประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ เครื่องมือวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก ครูผู้สอนสร้างเอง วัดและประเมินพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย ในระดับ "มากที่สุด" ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาในระดับ "มาก" โดยใช้วิธีการสังเกตในระดับ "มากที่สุด" ใช้วิธีใช้แบบทดสอบรูปภาพในระดับ "น้อย" ใช้วิธีการสนทนา สัมภาษณ์ ทดสอบปากเปล่าและสะสมผลงานในระดับ "มาก" การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กที่กระทำได้อย่างที่สุดคือ การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ สื่อการเรียนการสอนใช้สื่อที่ครูผู้สอนสร้างเองและสื่อค้นแบบ โดยใช้งบประมาณ จากทางราชการ การจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนส่วนใหญ่ จัดมุมเกมการศึกษา มุมบ้าน มุมบล็อก มุมประสบการณ์ ที่จัดได้น้อยคือ มุมดนตรีและมุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์ โรงเรียน ทำการสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชนเพื่อเสริมประสบการณ์ให้นักเรียน แต่ไม่ได้จัดทำข้อมูลไว้ แหล่งความรู้ในชุมชนที่นำมาเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนมากที่สุดคือ วัสดุ อุปกรณ์ การดำเนินการ วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการใด ๆ มีมากที่สุด

ด้านส่งเสริมสนับสนุนการเรียนและคุณภาพชีวิตนักเรียน

โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง โดยการประชาสัมพันธ์เสียง ตามสายและการประชุมผู้ปกครอง นักเรียนก่อนวัยเรียนในเขตบริการได้เข้าเรียนระดับอนุบาลศึกษา เฉลี่ยร้อยละ 95.97 จัดบริการตรวจสอบสุขภาพอนามัยนักเรียนโดยครูประจำชั้น จัดบริการอาหาร กลางวันโดยให้นักเรียนนำมาเอง และโรงเรียนจัดให้ทุกคนแต่ไม่ครบทุกวัน จัดบริการอาหาร เสริม (นม) ให้นักเรียนฟรีทุกคนทุกวัน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำข้อมูลนักเรียนขาดแคลน สิ่ง ที่ช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนได้มากที่สุดคือ เครื่องเขียน แหล่งงบประมาณจากทางราชการมากที่สุด รองลงมาคือ ชุมชนท้องถิ่น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนได้รับการสนับสนุนเงินและแรงงานจากชุมชน โรงเรียนและชุมชนจัดกิจกรรม ร่วมกันภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาลศึกษาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ กิจกรรมกับทางโรงเรียนในระดับ "มาก" การติดต่อประสานงานสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่ติดต่อแบบเป็นทางการ โดยวิธีการจัดประชุม การเยี่ยมบ้าน การใช้จดหมายหรือหนังสือ ราชการ ตามลำดับ ส่วนการติดต่อแบบไม่เป็นทางการใช้วิธี การแจกเอกสาร การบันทึกและ จดหมายส่วนตัว ป้ายประกาศ ตามลำดับ

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

อาคารเรียนระดับอนุบาลศึกษา เป็นอาคารที่ใช้ร่วมกับชั้นอื่น เป็นอาคารชั้นเดียวและมากกว่า 1 ชั้นในระดับใกล้เคียงกัน ถ้าอาคารมากกว่า 1 ชั้น นักเรียนจะอยู่ชั้นล่างมีวัสดุพื้นทาสีและไม่ทาสีในระดับใกล้เคียงกัน แสงสว่างเพียงพอ ที่เล่นกลางแจ้งเพียงพอ เสียงบบกวนน้อย บริเวณมีความร่มรื่น การจัดตกแต่งห้องและการจัดเก็บอุปกรณ์เป็นระเบียบ ที่รับประทานอาหารจัดไว้รวมกันกับชั้นอื่น ๆ ที่โรงอาหารของโรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมอยู่นอกห้องเรียน ใช้ร่วมกับชั้นอื่น สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานระดับอนุบาลศึกษาครบตามเกณฑ์น้อย เมื่อพิจารณารายการพบว่า ครูภัณฑ์ประจำห้องเรียนที่ขาดแคลนมากคือ ตู้เก็บสื่อเครื่องเล่น ตู้เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวหรือผลงานเด็ก กระดานดำชนิดเคลื่อนย้ายได้ แผ่นป้ายสไล่วีทบอร์ด ตู้เก็บเครื่องนอน วิทยุ เทป ตามลำดับ วัสดุประจำมุมประสบการณ์ที่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานน้อยที่สุดคือ วัสดุประจำมุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์ ครูภัณฑ์ทั่วไปประจำโรงเรียนขาดแคลนมากทุกรายการคือ จักรยานสามล้อเล็ก เครื่องเล่นน้ำ สีทาไม้ ปูน เครื่องเล่นทรายและเครื่องเล่นสนาม โรงเรียนมีความต้องการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ระดับอนุบาลศึกษาโดยภาพรวมในระดับ "มาก" รายการที่โรงเรียนต้องการมากที่สุดคือ โรงเรียนต้องการดำเนินการจัดซื้อวัสดุ จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ระดับอนุบาลศึกษาเอง รายการที่โรงเรียนต้องการน้อยที่สุดคือ โรงเรียนต้องการให้ส่วนราชการจัดซื้อจัดหาสื่อสำเร็จให้

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.4.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา ควรพิจารณานำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

- 1) ควรนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้จัดทำข้อมูลสารสนเทศ
- 2) ควรทำทำนุเทศภายในเพิ่มมากขึ้น
- 3) ควรปรับหลักสูตรและแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
- 4) ควรสร้างเครื่องมือวัดและประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจใช้
- 5) ควรสร้างแบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ
- 6) ควรจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนอย่างน้อย 4 มุม
- 7) ควรจัดหาวัสดุ ครูภัณฑ์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

5.4.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการดังนี้

- 1) ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและทันเวลา
- 2) ควรทำการนิเทศภายนอกเพิ่มมากขึ้น
- 3) ควรจัดเอกสาร สิ่งพิมพ์ เผยแพร่ความรู้มากขึ้น
- 4) ควรบรรจุครูที่มีวุฒิทางอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัยศึกษาเพิ่มมากขึ้น
- 5) ควรสร้างอาคารระดับอนุบาลศึกษาให้เป็นเอกเทศ
- 6) ควรให้โรงเรียนดำเนินการจัดซื้อ จัดหาวัสดุครุภัณฑ์เอง

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 5.4.2.1 ควรศึกษาพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนระดับอนุบาลศึกษา
- 5.4.2.2 ควรศึกษาและสร้างหลักสูตรอบรมครูระดับอนุบาลศึกษา
- 5.4.2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและพฤติกรรมของครูผู้สอนกับพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาลศึกษา
- 5.4.2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ กับการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนเอกชน
- 5.4.2.5 ควรศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 ปี พ.ศ. 2549